

”Troskab og ansvarlighed for et stabilt klima er en pligt for os alle”

Fredag den 11. december prædikede vicepræsident for Caritas Internationalis, ærkebiskop Cyprian Kizito Lwanga af Kampala, Uganda, over emnet klimaretfærdighed i Sankt Ansgar Kirke i København.

Af Cyprian Kizito Lwanga¹

Må Guds fred og kærlighed, under Helligåndens ledelse, være med jer alle. Lad os udveksle et tegn på fred, så Guds fred kan udstrække sig til vore familier, vore omgivelser og vor jord.

Jeg giver alle fremmødte og alle delegerede fra hele verden mine varmeste hilsner. Der er tale om det første store topmøde, der søger at adressere den meget vigtige udfordring omkring klimaretfærdighed². Måtte mødet blive fyldt af Hans nåde og måtte dets udkomme blive frugtbart.

Klimaretfærdighed handler især om at opbygge fred og retfærdighed. Og at vi forenes med Gud i Hans skaberværk, som Han har sat os til at forvalte. Derfor har vi alle et medansvar og en pligt til at tage hånd om skaberværket på Guds vegne³.

---

¹ Oversat af Niels Messerschmidt

² Overs. anm.: På engelsk ”climate justice”

³ Jf. 1 Mos 1,26-31

Der er dem, der hævder, at Gud ikke eksisterer! I 1960'erne hævdede teorien om "the Big Bang", at på et tidspunkt i historien var alt blevet skabt gennem et "big bang" og hvordan floderne, havene, øerne, kontinenterne osv. blev til. Overfor tilhængerne af denne teori skal jeg minde dem om, at intet nogensinde er kommet af et intet⁴. Derfor må der have stået et højere væsen bag skabelsen af alt i det synlige univers. Dette højere væsen er hvad de troende kalder for Gud. Så hvad enten du kan lide det eller ej, så eksisterer Gud.

En nøgtern refleksion over emnet klimaforandringer bør altid tage udgangspunkt i skabelsens oprindelse, Gud – skaber af himmel og jord. Indledningsordene i 1. Mosebog fortæller os, at før skabelsen gik i gang, var jorden "tomhed og øde"⁵. På hebraisk står der "Tohu wa bohu". Den nøjagtige oversættelse af sætningen er vanskelig, men bibelsk lærde fortæller os, at det også kan oversættes med "kaos" og "uorden". På seks dage, som det beskrives i 1. Mosebog, forvandlede Gud dette kaos og uorden til et velordnet og smukt univers og jord.⁶ På sjattedagen skabte Gud manden og kvinden i sit eget billede⁷ og overdrog dem "herredømmet" for skabelsen⁸.

I dag ser vi resultatet af menneskets – bevidst som ubevidst – uansvarlige handlinger, som især gennem udledningen af drivhusgasser som CO2 truer med at forvandle Guds velordnede og smukke skaberværk til "kaos og uorden".

Selv om profeten Esajas ikke har haft det i tankerne dengang, han skrev det, har han ikke desto mindre givet en skræmmende men også rammende beskrivelse af, hvad klimaforandringerne kan forårsage. "Jorden vrider sig i smerte, afgrøderne visner ... landet ligger ødelagt af ondskab og forbrydelse. Folket har fordrejet Guds lov og brudt hans eviggyldige befalinger"⁹.

Alt dette afspejler menneskets dårlige forvaltning af Guds velordnede og smukke skaberværk. Hvis mennesket er medvirkende til at skabe problemer gennem klimaforandringerne, er vi også ansvarlig for at vende denne udvikling og afbøde dens effekter især blandt de fattigste lande i verden, der berøres mest, samtidig med at de mindst er skyld i følgevirkningerne.

For at kunne vende denne situationer er der flere ting, vi må gøre. Jeg skal her blot nævne tre.

---

⁴ Overs. anm.: Ærkebiskoppen bruger her en række sprogbilleder med udgangspunkt i flertydigheden af det engelske udtryk "bang", som vanskeligt lader sig oversætte til dansk.

⁵ 1 Mos 1,2

⁶ Jf. 1 Mos 1,4, 1 Mos 1,10, 1 Mos 1,21, 1 Mos 1,25 og 1 Mos 1,31

⁷ 1 Mos 1,27

⁸ Jf. 1 Mos 1,28-29

⁹ Es 24,4-6

For det første må vi anerkende, at *”al jorden tilhører Gud – og alle, som bor derpå”*¹⁰. Mennesket er kun – men dog en trofast og ansvarlig – forvalter af Guds skaberværk. Som pave Johannes Paul II har udtrykt det: *”Når mennesket vender sig bort fra Skaberens plan, fremkalder han en uorden, der uundgåeligt påvirker resten af den skabte orden. Hvis mennesket ikke hviler i Gud, kan jorden heller ikke hvile i fred ...”*¹¹.

For det andet er vi nødt til at indse, at klimaforandringer ikke kun er et internationalt fænomen, men også berører os på det personlige, det lokale og det nationale plan. Derfor må et svar på disse udfordringer koordineres på flere niveauer sideløbende med lancering af migrations- og tilpasningsprogrammer, som i deres vision og omfang adresserer problemerne på et såvel lokalt, nationalt som et globalt niveau.

For det tredje må klimaforandringerne ikke kun anskues ud fra en bekymring for miljøet, men også ses som en stigende trussel imod en bæredygtig udvikling, bestræbelserne på at udrydde fattigdom og afhjælpning af de mange problemer, som verden og især Afrika står over for i dag.

Klimaforandringerne truer med at bringe jorden tilbage til en tilstand før skabelsen, nemlig ”kaos og uorden” på grund af menneskets hensynsløse og skødesløse omgang med skaberværket. Som beboere på jorden har vi alle brug for en vis og overordnet forståelse af især principperne om en trofast og ansvarlig forvaltning af skaberværket til gavn for de nuværende og de kommende generationer.

Guds skabelse [af himmel og jord] efterfølges af en specifik bestemmelse, som vi hørte det i den første læsning fra Esajas Bog¹². Gud åbenbarer sig som Yahweh, vor Gud. Gud inviterer os til at blive medansvarlige skabninger og lytte til Hans ord og følge Hans bud; dette leder til velstand og retfærdighed. Som Esajas udtrykker det, vil Guds retfærdighed flyde som en flod. Vore efterkommere og vort afkom bliver lige så mangfoldige som sand. Trods vore forhærdede hjerter er vort liv på jorden aldrig afskåret fra Guds nærvær. Jesus fordømte sine samtidige: også i dag er vi som børn, der råber ad hinanden og anklager de andre for at være skyld i klimaforandringerne. Lad denne snak forstumme og lad os i stedet i fællesskab møde klimaforandringerne med et effektivt svar.

Klimaforandringernes virkninger er allerede hverdag for mange mennesker, især blandt verdens fattigste og mest udsatte. Det er en uretfærdighed, at vi – de fattige – bliver mest berørt af klimaforandringerne, mens vi er mindst skyld i dem. Dette fokus på retfærdighed ligger i hjertet af verdenssamfundets forpligtelse til – på en fair og konkret måde – at adressere klimaforandringerne. Uden retfærdighed kan man ikke

¹⁰ Sl 24,1

¹¹ Pave Johannes Paul IIs budskab til Verdens Fredsdag 1990, nr. 5

¹² Jf. Es 48,17-19

finde en bæredygtig løsning på den globale trussel! De industrialiserede lande har en særlig forpligtelse, den fornødne styrke, samt mulighed for at udvikle tydelige politikker på området. Desuden må klare moralske standpunkter, der rækker ud over snæversynede egoistiske og nationale interesser til fordel for det fælles gode, styre de politiske, økonomiske og sociale forhandlinger i en mere retfærdig og fredelig retning.

Verdens ledere har talt nok og de har fremsat løfter, som mangler at blive indfriet. Hvad verden nu venter på, er, at disse løfter omsættes i konkrete handlinger, der kan forbedre miljøet.

I dag er der brug for radikal mentalitetsændring hen imod nye måder at leve på, hvor en stræben efter sandhed, skønhed, godhed og fællesskab med andre til gavn for det fælles bedste er faktorer, som bliver bestemmende for forbrugernes valg, deres opsparring og investeringer, sådan som pave Benedikt XVI har udtrykt det i sin seneste encyklika¹³.

Hvis vi skal forandre verden, må vi forandre menneskets adfærd og en sådan grundlæggende forandring kan kun forankres på dybtgående overbevisninger, ikke på kortsigtede forventninger.

Pave Benedikt XVI taler i Caritas in veritate om behovet for retfærdighed mellem generationerne. Han siger: ”Vi må erkende vores betydningsfulde pligt til at videregive jorden til fremtidige generationer således, at de også med værdighed kan bebo den og fortsætte med at opdyrke den”¹⁴.

Klimaændringer er ikke teori. Vi lever og erfarer allerede klimaforandringernes realitet. Effekten af disse er hverdag for mange mennesker, især verdens fattigste og de mest udsatte, som jeg repræsenterer. Vejrliget bliver stadig mere ekstremt og uforudsigeligt, hvilket medfører kraftigere storme, flere oversvømmelser og tørke. Gletsjere, permafrost og havis er ved at forsvinde, vandstanden stiger, skove fældes, grundvandsspejlet falder, floder udtørres og årstidernes rytme brydes. FN's sundhedsorganisation WHO har anslået, at 150.000 mennesker hvert år vil dø som følge af klimaforandringerne¹⁵.

Klimaforandringerne har en alvorlig indvirkning på folks helbredstilstand, bl.a. adgangen til mad, og storme og oversvømmelser er skyld i mange dødsfald og uretfærdigheder. Både mangel på rent drikkevand, som er afgørende for hygiejnen, og en øget nedbørsmængde på grund af stadig hyppigere og voldsommere regnvejr, er med

---

¹³ Caritas in veritate stk. 51, 2009

¹⁴ Caritas in veritate stk. 5

¹⁵ Jf. Intergovernmental Panel on Climate Change, Climate Change 2007: The Physical Science Basis. Summary for Policy makers, Working Group I, Fourth Assessment Report, Geneva, 2007.

tid at øge udbredelsen af diarré og beslægtede sygdomme på grund af forurenede fødevarer og drikkevand.

Hedebølger – især i byområder – forårsager dødsfald og følgesygdomme primært for ældre indbyggere med kredsløbs- eller vejrtrækningsproblemer. I 2003 døde 37.000 mennesker alene i Europa på grund af hedebølger. Ændrede temperaturer og nedbørshyppighed forventes at ville forrykke den geologiske forekomst af alvorlige sygdomme som malaria og gul feber¹⁶.

Lad os sætte mennesket først. Fordi den økologiske krise er en moralsk krise, sådan som pave Johannes Paul II sagde det i sit budskab til Verdens Fredsdag den 1. januar 1980 i forbindelse med fejringen af Verdens Fredsdag, må det at slutte fred med skabelsen starte med mennesket. Stillet overfor en omsiggribende ødelæggelse af miljøet bør alle forstå, at vi ikke kan fortsætte med at forbruge jordens goder på samme måde som tidligere. Fortiden har ingen fremtid. Lad os i denne adventstid starte på ny fra Kristus, som indbyder os til at omvende os og tro på Evangeliet¹⁷. Effektive handlinger som svar på klimaforandringerne må inkludere ændringer i måden individet og fællesskabet fungerer på. Disse handlinger må respektere skaberværkets integritet og tilbyde en udstrakt hånd til de fattige og udsatte, som lider uforholdsvis meget fra følgevirkningerne af klimaforandringerne. Det er vores ansvar at vise solidaritet med de fattige og de udsatte ved at understøtte effektive politikker og handlinger på såvel lokalt, nationalt, regionalt og globalt plan.

På mit lokale sprog har vi en talemåde, der siger ”*A Gali Awamu ge galuma enyama*” – Flere tænder i fællesskab kan tygge sig igennem et stykke kød, hvilket en tand ikke kan!

Lad os bede for verdens ledere, at de på effektiv vis kan stå i spidsen for deres nationale parlamenter og være med til at fremskynde retfærdige og gunstige klimalove, som værner om miljøet og reducerer udledningen af drivhusgasser. Lad os forbedre og tage teknologier i brug, der kan være med til at reducere den globale opvarmning.

Må Gud forvandle vort liv så vi kan finde Guds lys i vort eget mørke, og med baggrund i klimaforandringerne søge solidariteten i vores tomhed og genfinde helheden i vores splittethed.

Amen

---

¹⁶ Jf. WHO generaldirektør dr. Margaret Chans udtalelse i ”The impact of climate change on human health,” 7. april 2008

¹⁷ Mk 1,15